נִמְלַךְ לְהִתְעַנּוֹת, (מ) אַף עַל פִּי שֶׁלָּן בְּתַעֲנִיתוֹ שֶׁלֹּא אָכַל בַּלַּיְלָה וְהִתְעַנָּה כָּל הַיּוֹם הַשֵּׁנִי, (מא) אֵינוֹ תַּעֲנִית, מִפְּנֵי (מב) שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ עָלָיו (יג) מִבְּעוֹד יוֹם: ר ע"מִתְעַנֶּה אָדָם תַּעֲנִית שָׁעוֹת, פ"וְהוּא שֶׁלֹּא יֹאכַל כָּל הַיּוֹם, צ"כֵּיצַד, (הֲרֵי) שֶׁהָיָה טָרוּד בַּחֲפָצָיו וּמִתְעַסֵּק בְּצָרְכָיו וְלֹא אָכַל עַד חֲצוֹת אוֹ עַד תֵּשַׁע שָׁעוֹת, (מג) וְנִמְלַךְ לְהִתְעַנּוֹת בַּשָּׁעוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ מִן הַיּוֹם, הֲרֵי זֶה מִתְעַנֶּה אוֹתָם שָׁעוֹת וּמִתְפַּלֵּל בָּהֶם עֲנֵנוּ, שֶׁהֲרֵי קִבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית קֹדֶם שָׁעוֹת הַתַּעֲנִית. ק"וְיֵשׁ אוֹמְרִים (מד) שֶׁגַּם זֶה תַּעֲנִית שָׁעוֹת וְצָרִיךְ (מה) שֶׁיְּקַבְּלֶנּוּ עָלָיו מֵאֶתְמוֹל, וְהֵיכִי מַשְׁכַּחַת לָהּ, כְּגוֹן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו מֵאֶתְמוֹל לְהִתְעַנּוֹת עַד חֲצִי הַיּוֹם, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לַחֲצִי הַיּוֹם (מו) נִמְלַךְ וּגְמָרוֹ, אוֹ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר מֵחֲצִי הַיּוֹם וְאֵילָךְ וּלְמָחָר נִמְלַךְ וְלֹא אָכַל גַּם בַּחֲצִי הַיּוֹם רִאשׁוֹן, (מז) הֲרֵי זֶה תַּעֲנִית שָׁעוֹת: יא אִם קִבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית (מח) עַד חֲצִי הַיּוֹם וְאָכַל אַחַר כָּךְ, אוֹ שֶׁאָכַל עַד חֲצִי הַיּוֹם וְקִבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית מִשָּׁם וְאֵילָךְ, ר"אֵינוֹ נִקְרָא תַּעֲנִית לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, ש"אֲבָל נִקְרָא תַּעֲנִית לְעִנְיַן (מט) שָׁצָרִיךְ (יד) לְהַשְׁלִים נִדְרוֹ: יב ת"תַּעֲנִית שָׁגוּזְרִים עַל הַצִּבּוּר, אֵין כָּל יָחִיד צָרִיךְ לְקַבְּלוֹ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, אֶלָּא שְׁלִיחַ צִבּוּר מַכְרִיז הַתַּעֲנִית וַהֲרֵי הוּא (טו) מְקֻבָּל. (נ) א"וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהָנֵי מִלֵּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה לָהֶם נָשִׂיא, לְפִי שֶׁגְּזָרָתוֹ קַיֶּמֶת עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּחוּצָה לָאָרֶץ צְרִיכִים כָּל הַצִּבּוּר לְקַבֵּל עַל עַצְמָם, כְּיָחִידִים שֶׁכָּל אֶחָד מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ: יג (נא) ב"יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁמִּי שֶׁנָּדַר וְאָמַר (נב) אִם לֹא אֵלֵךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי (נג) אֲשֵׁב

והראב"ד ז"ל וראיתי). ב

בְּאֵר הֵיטֵב

ט (יג) מִבְּעוֹד יוֹם. מִשְׁמַע אַף עַל פִּי שֶׁקִּבְּלוֹ אַחַר כָּךְ בַּלַּיְלָה לֹא מְהָנֵי, וְהַיְינוּ דְּאֵין עוֹלָה לוֹ לְתַעֲנִית יוֹם שָׁלֵם, אֲבָל עוֹלָה לוֹ לְתַעֲנִית שָׁעוֹת וּמִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, כֵּיוָן שֶׁקִּבְּלוֹ קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת לְשֵׁם חוֹבָה. וְעַיֵּן אַחֲרוֹנִים וּבְסָעִיף י׳:

יא (יד) לְהַשְׁלִים. דַּהֲוָה אֲמִינָא דְּמַתָּר לֶאֱכל תּוֹךְ אוֹתוֹ זְמַן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו דְּלָא הֲוֵי נֶדֶר כְּלָל, קָא מַשְׁמַע לַן דְּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת אוֹתוֹ זְמַן:

יב (טו) מְקֻבָּל. וְכֵן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אֲבָל בִּדְיֵעְבַד יֵשׁ לִפְסֹק דְּקַבָּלָה בְּלֵב מְהֻנֵּי, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) שֶׁדַּעְתּוֹ דְּהַרְהַר שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מִנְחָה מְהֻנֵּי. וְגַם כָּתַב לְיַשֵּׁב תְּמִיהַת הַב״ח:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

תַּעֲנִית שָׁעוֹת זֶה צָרִיךְ׳: (מה) שֶׁיְּקַבְּלֶנּוּ עָלָיו מֵאֶתְמוֹל. הַיְינוּ בְּעֵת (מו) תְּפִלַּת הַמִּנְחָה: (מו) נִמְלַךְ וּגְמָרוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁנִּמְלַךְ שֶׁלֹּא לֶאֱכל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם תַּעֲנִית: (מז) הֲרֵי זֶה תַּעֲנִית שָׁעוֹת. רְצוֹנוֹ לוֹמַר וּמִתְפַּלֵּל בָּהֶם עֲנֵנוּ: יא (מח) עַד חֲצִי הַיּוֹם. לְאוֹ דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין אִם הִקְבָּלָה הָיָה עַד שֶׁלֹּשׁ רְבִיעַ הַיּוֹם, אִם דַּעְתּוֹ לֶאֱכל קֹדֶם גְּמַר הַיּוֹם אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה דְּהַיְינוּ יָכֹל לוֹמַר עֲנֵנוּ בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה: (מט) שָׁצָרִיךְ לְהַשְׁלִים נִדְרוֹ. דַּהֲוָה אֲמִינָא דְּמַתָּר לֶאֱכל תּוֹךְ אוֹתוֹ זְמַן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו דְּלֹא הֲוֵי נֶדֶר כְּלָל, קָא מַשְׁמַע לַן דְּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת אוֹתוֹ זְמַן: יב (נ) וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ׳. וּלְדִינָא נְרָאֶה (מג) דְּצָרִיךְ לְהַחְמִיר וּלְהִתְעַנּוֹת כְּדַעָה רִאשׁוֹנָה אַף שֶׁלֹּא יָדַע וְלֹא קִבֵּל עַל עַצְמוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן הַתַּעֲנִיתִים הַכְּתוּבִים בַּפְּסוּק בְּוַדַּאי אֵין צָרִיךְ לְקַבֵּל. וְנִרְאֶה דְּאַף דַּעָה הַשְּׁנִיָּה מוֹדָה לָזֶה, דְּאֲלוּ כְּבָר רָצוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם (מג) כְּדְאִיתָא בַּפּוֹסְקִים: יג (נא) יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר וְכוּ׳. נָקֹט לְשׁוֹן זֶה לְדִין הָרִאשׁוֹן שֶׁמַּה שֶׁהִתְנָה הוּא דְּבַר הָרְשׁוּת, (מד) דְּכָזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שֶׁחוֹלְקִין, וְסָבְרָא לְהוּ דְּאַף שֶׁהִתְנַאי הָיָה בְּדָבָר הָרְשׁוּת, כֵּיוָן שֶׁהַדָּבָר שֶׁהִתְחַיֵּב הוּא דְּבַר מִצְוָה לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה אַסְמַכְתָּא וּמְחַיֵּב לְקַיֵּם, (מה) אֲבָל שְׁנֵי דִינִים הָאֲחֲרוֹנִים כְּלֵי עָלְמָא סָבְרָא לְהוּ כֵּן: (נב) אִם לֹא אֵלֵךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְהוּא הַדִּין (מו) בְּקוּם וַעֲשֵׂה, כְּגוֹן שֶׁאָמַר אִם אֶעֱשֶׂה דְּבַר פְּלוֹנִי וְעָשָׂה: (נג) אֵשֵׁב בְּתַעֲנִית. וְהוּא הַדִּין (מז) אִם אָמַר אֶתֵּן לְצְדָקָה:

ע שָׁם בְּגְּמָרָא וַעֲבוֹדָה זָרָה ל״ד (ע״א). פ אוֹקִימְתָּא דְּרַב חִסְדָּא שָׁם י״א. צ לְפֵרוּשׁ רַשׁ״י שָׁם (יב. ד״ה לא). ק לְפֵרוּשׁ הָרֹא״ש שָׁם (סי׳ יב) וּסְמַ״ק (מצוה צו) וְהָרַ״ן (ג: ד״ה אמר) וְהָרַאֲבַ״ד בְּהַשָּׂגוֹת פֶּרֶק א׳ (הי״ב). ר מַהֲנֵהוּ תְּרֵי מִיקְרָא דְּרַב חִסְדָּא (שם). ש הָרֹא״ש שָׁם אַתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹנָה שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי (נדרים פ״ח ה״א) וְהַתּוֹסָפוֹת בַּעֲבוֹדָה זָרָה שָׁם (ד״ה מתענין). ת הָרֹא״ש שָׁם (סי׳ יג) בְּשֵׁם הָרַאֲבַ״ד מֵהֲירוּשַׁלְמִי דְּרַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה גְּזַר תַּעֲנִיתָא וְכוּ׳ (עיין תענית כד.) וְהַגָּהוֹת מֵימוֹנִי פֶּרֶק א׳ (אות ז) וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַמַּ״ם (שם ה״ט). א הָרַ״ן (ה. ד״ה קא) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ן (טו. ד״ה רַבָּנוּ יְרוּחָם נָתִיב י״ט (ח״א).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ט (מ) אַף עַל פִּי שֶׁלָּן בְּתַעֲנִיתוֹ וְכוּ׳. אַשְׁמְעִינַן בָּזֶה, (מא) דְּלֹא נֵימָא דִּבְכָהֵאי גַּוְנָא הֲוֵי כְּיוֹמָא אֲרִיכְתָּא וְיָצָא בְּקַבָּלָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה: (מא) אֵינוֹ תַּעֲנִית. לֹא לְעִנְיַן לְצֵאת יְדֵי נִדְרוֹ (טו) וְלֹא לְעִנְיַן לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ: (מב) שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם. מִשְׁמַע אַף עַל פִּי שֶׁקִּבְּלוֹ אַחַר כָּךְ בַּלַּיְלָה לֹא מְהָנֵי. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו) שֶׁדַּעְתּוֹ דְּדַוְקָא אִם קִבְּלוֹ אַחַר שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת לְשֵׁם תַּעֲנִית, דְּהַקַּבָּלָה צָרִיךְ לִהְיוֹת מִקֹּדֶם הַתְחָלַת הַתַּעֲנִית הֵן בְּתַעֲנִית שָׁעוֹת וְהֵן בְּתַעֲנִית יוֹם שָׁלֵם, אֲבָל אִם קִבֵּל עַל עַצְמוֹ בַּלַּיְלָה קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת, אַף דְּלֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ בָּזֶה דְּלֹא נִקְרָא תַּעֲנִית שָׁלֵם כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, מִכָּל מָקוֹם עַל כָּל פָּנִים תַּעֲנִית שָׁעוֹת הֲוֵי, כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל קֹדֶם הַתְחָלַת תַּעֲנִיתוֹ, וּמִתְפַּלֵּל לְמָחָר עֲנֵנוּ לְדַעָה קַמַּיְתָא שָׁבְּסָעִיף י׳. (מ) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁחוֹלְקִין וְסוֹבְרִין דְּהֵיכָא שֶׁדַּעְתּוֹ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם שָׁלֵם אֵין עָלָיו שֵׁם תַּעֲנִית שָׁעוֹת, וּבְלֹא קִבְּלָה מִבְּעוֹד יוֹם אַף לְדַעָה קַמַּיְתָא אֵין עָלָיו שֵׁם תַּעֲנִית כְּלָל אַף לְעִנְיַן לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ. וְדַע, דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמַ״א בְּסָעִיף ה׳ לְנָהֹג בְּתַעֲנִית יָחִיד שֶׁאוֹמֵר עֲנֵנוּ בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה אַף בְּלֹא קִבָּלָה כְּלָל, הוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ כָּאן, וְכֵן כָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט): י (מג) וְנִמְלַךְ לְהִתְעַנּוֹת וְכוּ׳. מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע לְכְאוֹרָה דַּאֲפִלּוּ לֹא הוֹצִיא בְּשִׂפָתָיו גַּם כֵּן סָגִי, וּמַה שֶּׁסִּיֵּם שֶׁהֲרֵי קִבֵּל עָלָיו, הַיְינוּ בַּלֵּב, וְאָזֵיל לְשִׁיטָתֵיהּ בְּסָעִיף ו׳. וְעַיֵּן שָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) דְּדַוְקָא בְּשֶׁקִּבֵּל עָלָיו, אֲבָל אִם הָיָה רַק בְּדַעְתּוֹ לְהִתְעַנּוֹת לֹא מִקְרֵי קִבָּלָה: (מד) שֶׁגַּם זֶה תַּעֲנִית שָׁעוֹת וְצָרִיךְ. צָרִיךְ לוֹמַר ״שֶׁגַּם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ט (לט) עַיֵּן בְּרַ״ן (ג. ד״ה לן): (מ) כֵּן מַשְׁמַע בְּרַ״ף (שם). וְלִכְאוֹרָה זֶה הַשָּׂגַת גְּבוּלָה עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו) דְּמַשְׁמַע לְכְאוֹרָה מְנִיהּ דְּמִקְרֵשׁ לְהַשְׁלַחַן עָרוּךְ דְּכָנְתָן הוּא רַק לְעִנְיַן לְצֵאת יְדֵי נִדְרוֹ וְלֹא לְעִנְיַן לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, וּבָאֱמֶת זֶה אֵינוֹ, כִּדְמוּכָח מֵרַ״ף, וְגַם דַּהֲלֹא הַמְחַבֵּר מַעְתִּיק דִּינָא דְּגְמָרָא לְעִנְיַן לֵן בְּתַעֲנִיתוֹ, וּבְגְמָרָא הָזְכַּר בְּהָדְיָא דְּאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, וְכִמוֹ שֶׁהִקְשָׁה עָלָיו הַבַּיִת מֵאִיר. אֶכֶן בָּאֱמֶת נִיחָא הַכֹּל, דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם אֵינוֹ מַעְתִּיק לָנוּ רַק אֶת עֶצֶם הַדִּין, אֲבָל גַּם הוּא מוֹדֶה דְּכָנְתָן הַשָּׁלַחַן עָרוּךְ שָׁכָתַב ׳אֵינוֹ תַּעֲנִית׳ גַּם לְעִנְיַן תְּפִלַּת עֲנֵנוּ, וּמַה דְּהִזְכִּיר מִבְּעוֹד יוֹם, אָתֵי לְמֵעֵט הֵיכִי דְּהַקַּבָּלָה הָיְתָה בַּלַּיְלָה אַחַר שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת לְשֵׁם תַּעֲנִית, דְּאָז אֵינוֹ קַבָּלָה כְּלָל אַף לְעִנְיַן לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ: (מ) בִּגְדִי יֶשַׁע (ד״ה ס״ק טו), וְכֵן מִצְדָּד קְצָת בְּבֵית מֵאִיר. וְאַף דִּבְרֵאשׁ סִי׳ יב) מִשְׁמַע כְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ״ן, אֶכֶן הוּא נִשְׁאַר בְּקוּשְׁיָא עַל הָרַמְבַּ״ן, וּלְדִבְרֵי הַבִּגְדֵי יֶשַׁע מְיֻשָּׁב קְשִׁיטָתוֹ, וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְכַוֵּן כֵּן גַּם דִּבְרֵי הַטַּ״ז (ס״ק יג), עַיֵּן שָׁם: י (מ) וְטַעַם דַּעָה רִאשׁוֹנָה, דְּעַד כָּאן לֹא צָרִיךְ קַבָּלָה מֵאֶתְמוֹל הַיְינוּ בְּתַעֲנִית יוֹם שָׁלֵם, אֲבָל בְּתַעֲנִית שָׁעוֹת דַּי דִּינָא בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם בְּתַעֲנִית כְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב):